

במדבר פרק כ"ד (תורגם אוטומטית)

Hebrew

תורגם אוטומטית

סיכום השיעור

סיכום: במדבר פרק כ"ד — ברכתו השלישית של בלעם, נבואתו הרביעית, והנבואות נגד האומות

הכנת הבמה: ראש הפעור

בלק הביא את בלעם למקום שלישי, **ראש הפעור**, המשקיף על מחנה ישראל. בניגוד לשתי נקודות התצפית הקודמות שבהן בלעם יכול היה לראות רק *חלק* מהעם, כאן הטקסט אומר שהוא יכול היה לראות את העם — אולי זו הייתה פסגה גבוהה יותר שממנה כל המחנה היה נראה. אותו תהליך טקסי של שבעה מזבחות ושבעה קרבנות מתבצע.

פסוקים א'–ב': שינוי הגישה של בלעם

מתרחש שינוי מכריע. **בלעם למד את הלקה בניסיון השלישי.** הוא מכיר בכך שהקב"ה רוצה לברך את ישראל, לא לקללם. לכן הוא נוטש את תהליכו הרגיל: ולא הִלֵךְ כְּפֶעֶם כְּפֶעֶם לְקִרְאֵת נְהָשִׁים — הוא לא הולך לחפש נחשים (קסמים/כישוף) כפי שעשה בשני הפעמים הקודמות. תהליך זה היה כנראה גם שיטה להשגת נבואה וגם דרך לנסות לכוון תוצאה שלילית לישראל.

במקום זאת, הוא פשוט מפנה את פניו אל המדבר, מרים את עיניו, ו**רואה את ישראל שֶׁכֵּן לְשִׁבְטָיו**. רוח אלוקים באה עליו ישירות. אפשרות מעניינת: עצם המראה של ישראל חונה לשבטיו הוא עצמו מה שעורר את הנבואה — ואכן, תוכן הנבואה מתאר בדיוק את מה שהוא רואה.

פסוקים ג'–ד': הצגתו העצמית של בלעם

בניגוד לשתי הנבואות הראשונות, שנפתחו בשבחו של בלק (המלך הגדול של מואב שהזמין את המשימה), **הנבואה השלישית הזו והרביעית מתחילות בכך שבלעם מציג את עצמו**. הוא כבר יודע שלא יספק את מה שבלק רוצה, אז אין טעם להחניף למזמין.

הוא קורא לעצמו **הַגִּבֹר שְׁתֵּם הָעֵינָן** — "הגבר שתום העין". מפרשים רבים קוראים את *שתום* כקשור ל*סתומה* (סגורה/מכוסה), אבל זה יהיה מוזר מכיוון שבלעם משבח את עצמו. זה חייב להתכוון למשהו על **עיניים פתוחות, תפיסתיות** — היכולת לראות את המציאות ואת העתיד. פרשנות זו מאושרת על ידי ההמשך: הוא שומע אמרי אל, רואה מחזה שדי (חזון אלוקים — *שדי* הוא שם כמעט בלעדית פיוטי לאלוהים), והוא נופל וגלוי עינים. ה"נפילה" (*נופל*) מתארת ככל הנראה את מצב הגוף בנבואה, או את החזון הנופל עליו.

פסוקים ה'–ו': מה טבו אֶהְלִיף — יופי מחנה ישראל

הנבואה מתארת בדיוק את מה שבלעם רואה — מחנה ישראל:

- **מה טבו אֶהְלִיף יַעֲקֹב מִשְׁכְּנֹתֶיהָ יִשְׂרָאֵל** — עם הכפילות הפיוטית האופיינית של יעקב/ישראל.

- דימויי טבע באים בעקבות זאת: הם כמו **נחלים** שמתפתלים ומסתובבים, כמו **גנות עלי נהר**, כמו עצי **אהלים** (צמח ריחני) **נטע ה'** — מוטיב חוזר בתנ"ך שבו צמיחה פראית יפה מיוחסת לנטיעה אלוקית — וכמו עצי **ארזים** חזקים נטועים על מים, המעבירים קביעות ופרנסה.

פסוק ז': דימוי המים והצאצאים העתידיים

ממשיך במטאפורת המים: **יַזַל מַיִם מִדְּלִיּוֹ** — מים זולגים מדליו — זורעו (ילדים, עצמו דימוי נזולי) יהיה במים רבים. זה עובר מתיאור המחנה הנוכחי ל**נבואה על ריבוי עתידי** — ילדים רבים יצמחו מאוהלים אלה, והעם נטוע בעוצמה בהיסטוריה.

פסוק ז"ב: המלך הגבוה מאגג

וַיִּרְם מֵאַגַּג מֶלֶכּוֹ — "מלכו ירום מאגג, ומלכותו תנשא". זה ככל הנראה מנבא את שאול, המלך הראשון של ישראל, **שהביס את אגג מלך עמלק** (עמלק נדון במפורש מאוחר יותר בפרק). מכיוון שעמלק נחשב לחזק מאוד, לומר שמלך ישראל עולה על אגג הוא שבח גדול. עם זאת, מכיוון שבלעם עדיין לא עבר במפורש לנבואה עתידית בשלב זה, קריאה חלופית אפשרית: *מאגג* יכול להתקשר ל*גג* (גג/גובה), כלומר פשוט "מלכו מרומם במרום". הנבואה המאוחרת יותר תהיה מכוונת עתיד באופן מפורש יותר.

פסוקים ח'–ט': יציאת מצרים, כוח צבאי והאריה

בלעם חוזר לנרטיב היסודי: **אַל מוֹצִיאֵוּ מִמִּצְרַיִם** — אלוקים הוציאם ממצרים. יש להם כוח של ראם (בעל חיים חזק ומלכותי). "אכילת" עמים (יאכל גוֹיִם צָרִיּוֹ) היא דימוי לכיבוש צבאי — שבירת עצמות אויבים, ריסוקם בחצים.

דימוי האריה חוזר: פָּרַע שֶׁכֵּב פְּאָרִי וּכְלָבִיא מִי יִקְיָמֶנּוּ — הוא כורע ושוכב כאריה; מי יעירנו? אריות באופן אופייני שוכבים במארב (רובץ), ואף אחד לא מעז להפריע להם. זה מייצג את מעמדה הבלתי ניתן לתקיפה של ישראל לאחר שתתיישב.

פסוק ט"ב: הברכה השיאית — הד לאברהם

מִבְּרַכְיָה בְרוּךְ וְאַרְרִיף אָרוּר — "מברכיך ברוך ואורריך ארוּר". זה לא רק על מילים אלא על **מי שעוזר או פוגע בישראל**. זה מהדהד במפורש את **הברכה שניתנה לאברהם** ומתייחס ישירות למזימתו של בלק: אם קללת ישראל מביאה קללה על המקלל, אז כל המיזם של בלק הורס את עצמו. בלעם בעצם אומר שהוא מעדיף לברך את ישראל ולהתברך בעצמו — כפי שאמר קודם, **תְּהִי אַחֲרֵיטִי כְּמֹהוּ** (תהי אחריתי כמוהו).

פסוקים י'–יא: זעמו של בלק

בלק זועם (וַיִּסַּר אֶף בְּלָק) ו**מוחא כף** — ביטוי לכעס. הוא מתעמת עם בלעם: "קראתי לך לקלל את אויבי והנה ברכת ברך זה שלוש פעמים!" הוא מבטל את הצעת הכבוד שלו, אומר לבלעם לברוח הביתה. הטיעון שלו: ה' מנע ממך כבוד (משתמש בתירוץ החוזר של בלעם עצמו על רצון ה' נגדו). בלק מסרב לשלם עבור ההיפך ממה שהזמין.

פסוקים י"ב–י"ד: הגנתו של בלעם והמעבר לנבואה הרביעית

בלעם חוזר על הגנתו העקבית: גם אם בלק ייתן לו בית מלא כסף וזהב, הוא לא יכול לעקוף את דבר ה' לעשות טוב או רע מיוזמתו. הטיעון המרומז שלו: **אתה עדיין צריך לכבד אותי** — שכרת נביא, זו הנבואה, אל תאשים את השליח.

אז בלעם מכריז שהוא יחזור הביתה (הַנְּנִי הוֹלֵךְ לְעַמִּי), אבל קודם מציע מילת פרידה: **לְכָה אֵיעָצְךָ** — "לכה איעצך מה יעשה העם הזה לעמך בְּאַחֲרֵיטֵי הַיָּמִים".

נקודה פרשנית מרכזית על אַחֲרֵיטֵי הַיָּמִים: זה לא אומר "סוף הימים" במובן אסכטולוגי. הביטוי פשוט אומר "בימים מאוחרים יותר" — העתיד, לא ההווה. זה מתאים למצב הנבואי שכבר הוקם (אֶרְאֶנּוּ וְלֹא עָתָה — "אראנו ולא עתה") ול"תהי אחריתי כמוהו" המוקדם יותר. תפקידו של נביא הוא לראות מה יקרה בטווח הארוך יותר.

המסר של בלעם לבלק הורס: **אתה הושב שתכבוש ותשמיד את ישראל, תגרש אותם מארצך** — אבל ההיפך יקרה. ישראל תגרש את מואב ואת כל שכניה.

מחזק את האזכור המוקדם יותר של אגג, מחבר את הנבואה לשאול ומאוחר יותר דוד שהביסו את עמלק.

פסוקים כ"א–כ"ב: נבואה נגד הקינים

הקיני (קינים) חיו ליד שטח עמלק. הם מופיעים בנבואת אברהם (אֶת הַקִּינִי וְאֶת הַקְּנִזִּי וְאֶת הַקְּדֻמְנִי) ועשויים להיות מחוברים לצאצאי יתרו, אם כי זה לא ברור.

אֵינָם מוֹשְׁבֵי קָנָה וְשֵׁם בְּסֻלֵּעַ קָנָה — מושבך איתן, שמת בסלע קנך. זה ככל הנראה מתאר את הגיאוגרפיה המילולית שלהם — הרים גבוהים ומבצרי סלע. אבל כמו עמלק, ההתחלה החזקה שלהם לא תחזיק מעמד: פִּי אִם יִהְיֶה לְבָעַר קָנָן — כי קין יבוער (לבער, קשור לבערה, כלומר נשרף או נאכל, מקביל לאכלה). עַד מָה אֲשׁוּר תִּשְׁפָּךְ — עד מה אשור תשכך. אשור כנראה כבשה והשמדה את הקינים.

פסוקים כ"ג–כ"ד: הקינה והנבואה האחרונה

אִי מִי יִהְיֶה מְשֻׁמוֹ אֶל — אוי מי יחיה משומו אל? בלעם, רואה גל אחר גל של הרס, בעצם אומר: אני שמח שלא אהיה בחיים בשביל זה. זה מזוהה כביטוי המוקדם ביותר של רגש הידוע מהגמרא — *ייתי ולא אחמיניה* — נביאים שרואים עתידים נראים אומרים שהם מעדיפים לא לחיות כדי לראות אותם.

האוניות מכתים: וְצִים מִיַּד פְּתִים — אניות יבואו מכתים, מזוהה כאיים (אולי רודוס או קפריסין). וְעֵנּוּ אֲשׁוּר וְעֵנּוּ עֶבֶר — הם יענו את אשור ועבר (ממלכות מסופוטמיה, עבר הנהר). יש שמזהים את כתיים כרומאים המגיעים באוניה על פני הים התיכון; אחרים מציעים את היוונים. אבל וגם הוא עָנִי אֶבֶד — גם אלה הכובשים בסופו של דבר יושמדו.

החזון הכולל הוא של **אימפריה עוקבת אחר אימפריה:** כל כוח שנראה בלתי מנוצח בסופו של דבר נופל ומוחלף על ידי הבא, וגם הוא אובד — עדי האובד.

פסוק כ"ה: סיום נרטיב בלעם

וַיִּקַּם בְּלַעַם וַיִּלְךָ וַיִּשָּׁב לְמִקְמוֹ — בלעם קם וחזר למקומו, כפי שבלק אמר לו. וגם בָּלַק הִלְךָ לְדַרְכּוֹ — גם בלק הולך לדרכו, חזרה הביתה. כל פרשת הנבואות והעימות מסתיימת בכך ששני האנשים פשוט עוזבים — התוכנית הגדולה לקלל את ישראל הניבה רק ברכות וחזון נבואי מקיף של ניצחון ישראל העתידי על כל שכניה.

פסוקים ט"ו–ט"ז: הפתיחה הנבואית המורחבת

בלעם פותח את הנבואה הרביעית שלו עם אותה פתיחה נוסחתית כמו קודם, אבל עם תוספת משמעותית. קודם הנוסחה הייתה שִׁמְעַע אֶמְרֵי אֶל, מְחֹנָה שְׂדֵי יִחְזָה. עכשיו היא כוללת **וַיִּדַע דַּעַת עֲלִיוֹן** — "וידוע דעת עליון". זה נותן את הפסוק המלא: הוא שומע את דברי *אל* וידוע את דעת *עליון*.

כאן *אל* (החזק) ו*עליון* (הגבוה יותר) מתפקדים כשני שמות נפרדים ל**אלוקים**. בעוד שאנחנו בדרך כלל אומרים *אל עליון* כאילו *עליון* הוא רק תואר, המקבילות כאן דורשת ש*עליון* יתפקד כשם עצמאי — אחרת המבנה הפיוטי מתפרק. שאר הנוסחה נשארת: מְחֹנָה שְׂדֵי יִחְזָה, נִפְל וְגִלּוֹי עֵינַיִם — הוא רואה את חזון שדי, נופל וגלוי עיניים.

פסוקים י"ז–י"ט: נבואת הכוכב — כיבושי ישראל העתידיים

אֶרְאֶנּוּ וְלֹא עָמָה, אֲשׁוּרְנָנוּ וְלֹא קְרוֹב — "אראנו ולא עתה, אשורנו ולא קרוב". שתי מילים שונות לראייה (אראנו ואשורנו) מזווגות עם שני ביטויים של מרחק זמני מחזקים שזה על העתיד, לא ההווה המיידי.

הכוכב והשבת: דָּרַךְ פּוֹכֵב מִיַּעֲקֹב, וְקָם שִׁבְטֵי מִיִּשְׂרָאֵל — כוכב ידרוך מיעקב, שבת יקום מישראל. *שבת* פירושו המילולי מקל אבל גם שבת או קבוצת אנשים.

חורבן מואב: וּמִחֵץ פְּאֲתֵי מוֹאָב — הוא ימחץ את גבולות/צדדי מואב. וְקָרַקַר כָּל בְּנֵי שֵׁת — הוא יקרקר את כל בני שת. זהו *שת* מעוררת תמיהה. בעוד שלאדם היה בן בשם שת, זה לא מתאים להקשר. אולי *בני שת* היה שם שמואב השתמשה בו לעצמה, מה שישמור על המקבילות הפיוטית עם *מואב* במחצית הראשונה של הפסוק.

נפילת אדום: אָדוֹם תִּהְיֶה יְרוּשָׁה לְיִשְׂרָאֵל, וְשָׁעִיר — שם נוסף לאדום, בדיוק כמו שיעקב וישראל הם שני שמות לאותו עם — יפול לאויביו. זה מתחבר לנרטיב המוקדם יותר שבו אדום סירבה למעבר ישראל בשטחה. וַיִּשְׂרָאֵל עֲשָׂה חָיִל — ישראל יעשה כוח, יכבוש. מושל יבוא מיעקב וישמיד את הנותר מעיר (או עַר), שנראה כשם נוסף למואב או עיר מואבית.

פסוק כ': נבואה נגד עמלק

בלעם פונה לראות את עמלק ומוסר נבואה קצרה: רֵאשִׁית גֹּזִים עֲמֻלֶק — ראשית גויים עמלק. "ראשית" עשוי להתכוון לחזק ביותר, או שהוא עשוי להתייחס לכך שעמלק היה העם הראשון שתקף את ישראל (עוד בפרשת בשלח). וְאֶחָרֶיהָ עָנִי אֶבֶד — אבל סופו עד אובד, השמדה מוחלטת. זה

תמלול מלא

במדבר פרק כ"ד: נבואותיו השלישית והרביעית של בלעם

המקום השלישי: ראש הפעור

אנחנו קורים היום במדבר פרק כ"ד, אבל אנחנו צריכים לחזור קצת אחורה לסוף הפרק הקודם. דיברנו שאנחנו מגיעים לפעם השלישית שבה בלק ובלעם מנסים את אותו הדבר. הוא לקח אותו למקום שלישי, ראש הפעור, משם הוא יכול לראות חלק מהעם.

למעשה, לא כתוב "חלק מהעם". כתוב שהוא יכול לראות את העם. רגע, כתוב — כן, לא כתוב שהוא יכול לראות אותם בכלל. כתוב וַיִּשְׁקֹף עַל פְּנֵי הַיַּשְׁמֵן. אז מעניין. לפני כן, עד עכשיו, היו מקומות שבהם הוא יכול לראות חלק מהעם. כאן כנראה הוא יכול לראות את העם, כפי שנראה. כתוב די ברור שהוא ראה את העם. אולי מכאן הוא יכול לראות את כולם. אולי זה הר גבוה יותר או פסגה גבוהה יותר שבה הוא יכול לראות את כולם.

והם עושים את אותו תהליך עם שבעת המזבחות שלהם, שבעת הקרבנות שלהם. הם עושים את כל זה ועכשיו יש שינוי.

השינוי בגישתו של בלעם

אפשר היה לצפות מהשתיים הפעמים הקודמות שבלעם הולך ועושה את התהליך שלו, את המדיטציות שלו, את תרגילי הכישוף שלו כדי לקבל את

הנבואה, אבל הוא לא עושה את זה. וזה איפה שהפרק הזה מתחיל.

בלעם ראה — הוא כבר למד את הלקח שלו. זה גם דומה לכל הפעמים השלישיות האלה. בפעם השלישית הוא כבר הבין. הוא ראה בפעם השלישית שה' — זה טוב בעיני ה'. ה' רוצה לברך את העם. הוא לא רוצה לקלל אותם. אז הוא אפילו לא מנסה. הוא אפילו לא מנסה לעשות כמו שהוא עשה בפעם ובפעם שלפני **לקראת נחשים** — זה הנחש שהוא ניסה לעשות. כנראה שזו הייתה דרך שלו לנסות לקבל נבואה. וכנראה שהייתה לו גם דרך לנסות לקבל נבואה שתהיה רעה איכשהו לעם. הוא לא מנסה.

והוא מפנה את פניו אל המדבר, שזה הכיוון שבו הוא יכול לראות את העם. הוא מרים את עיניו והוא רואה את העם. הוא רואה **ישָׂרָאֵל שֹׁכֵן לְשִׁבְטֵי**. אתה רואה אותם חונים כל אחד עם השבטים שלו. וְתָהִי עֲלֵיו רִיחַ אֱלֹהִים. אז עכשיו יש לו את הנבואה שהוא ניסה לקבל בפעמים אחרות ובדרכים אחרות. יש לו אותה גם ישירות עכשיו.

לפעמים אני חושב שאולי הראייה של **ישָׂרָאֵל שֹׁכֵן לְשִׁבְטֵי** עצמה נתנה לו את ההשראה כאן לנבואה שלו. ובמובן מסוים, נראה שהוא מדבר על זה.

ההצגה העצמית של בלעם בנבואה השלישית

אז הוא מתחיל ככה. הוא מרים את נבואתו. הוא מתחיל את הנבואה שלו, את המשל שלו, את השירה שלו. וזה מה שהוא אומר. עכשיו טוב, זה שונה

יציאת מצרים והעוצמה הצבאית

והוא חוזר לדון בסיפור שכל הסיפור הזה התחיל איתו. זה שוב, מעין חזרה על מה שהתחלנו איתו. הם יצאו ממצרים, ושוב הוא אומר, **אַל מוֹצִיאֵם מִמִּצְרַיִם, כְּתוֹעֵפֶת רָאֵם לוֹ** — שוב יש לו את הגבהים האלה כמו הראם הזה, החיה המאוד חזקה ויפה וחזקה הזו.

יֹאכֵל גֹּזִים צָרְיוֹ — אז אכילה שוב היא דימוי לכיבוש צבאי. הוא שובר את עצמותיהם, **וְחָצְיוֹ יִמְחֶץ** — עם החצים שלו הוא הורס אותם, הוא מרסק אותם.

דימוי האריה

ושוב דימוי האריה. **כָּרַע שֹׁכֵב כְּאִרֵי וּכְלָבִיא** — הוא שוכב כמו אריה, כמו אריה שוב. **מִי יִקְיָמֵנוּ** — מי יכול לגרום לו לקום? במילים אחרות, כשהוא מחליט לנוח איפשהו, כשהוא מחליט להשתלט על מקום, לכבוש איפשהו, אף אחד לא יכול לעמוד כמו אריה. כשאריה שוכב, לאריות יש את הדבר הזה — הם שוכבים, הם עומדים ומחכים לטרף שלהם, ואף אחד לא הולך להפריע לו.

הברכה השיאית

ועכשיו הוא מסיים עם מעין הדבר העיקרי. **מִכְרִכֵיָּה בְּרוּךְ וְאֶרְיָה אָרוּר**. כמובן שזה לא רק על מי שמדבר ברכות עליך. זה אומר מי שרוצה לך טוב, מי שעוזר לך, מי שחלק מלעזור לך. זו כמובן בצורה מאוד מפורשת הברכה שאברהם קיבל, וגם התייחסות מפורשת למה שבלק רצה. בלק רצה לקלל אותו ואז אמר, ובכן אם אני אקלל אותו, אני אהיה מקולל בעצמי. אני מעדיף לברך אותם ולברך את עצמי, כמו שהוא סיים קודם, הייתי אוהב שהחלק שלי יהיה עם האנשים האלה.

אז עכשיו שזה קרה, אז זה כמו הניצחון הסופי של הברכה על התוכנית של בלק לקלל אותם.

זעמו של בלק

אז בלק ממש כועס. **וַיִּסַּח אֶף בְּלֶק אֶל בַּלְעָם** — הוא ממש כועס על בלעם. הוא מוחא כף, שזה ביטוי של כעס — מעניין. והוא אומר לבלעם, מה קורה? קראתי לך לקלל את אויבי, והנה, ברכת אותם כבר שלוש פעמים!

אז לכן, זה חוזר עד הדבר הראשון שלו. זוכרים בפעם הראשונה שבלעם בא אליו, ובפעם השנייה ששלח את השליחים, הוא אמר להם, תראו, אני יכול לכבד אותך כמה כבוד שאתה רוצה. הוא אומר, ובכן, מה דעתך עכשיו שתברח חזרה למקום שממנו באת. אתה חוזר למקום שממנו באת. אמרתי לך שאני אכבד אותך, אבל הנה, ה' מנע את הכבוד שלך. נכון? אתה זה שאומר כל הזמן, ה' לא נתן. אוקיי, אז תראה, אתה לא מקבל שום כבוד, כי אתה לא עושה את מה ששכרתי אותך בשבילו. שכרתי אותך לדבר אחד. אני לא הולך לשלם לך על לעשות את ההיפך ממה ששכרתי אותך.

הגנתו של בלעם

ובלעם עונה את אותו הדבר בדיוק שהוא המשיך לענות. ובמובן מסוים, הוא אולי אומר, ובכן, אני כן ראוי עדיין לקצת כבוד. נכון? כי הוא אומר, כבר אמרתי לך, עד הדרך אחורה כשהשליחים באו אלי, אמרתי לך, בלק יכול לתת לי את כל הבית שלו של זהב וכסף, אני עדיין לא יכול ללכת נגד מה שה' אומר, לעשות משהו טוב או רע מהלב שלי, מהצד שלי. אני לא יכול להחליט בעצמי לעשות ברכה או קללה. אני צריך לעשות את זה בנבואה. מה שה' מדבר, זה מה שאני אדבר.

אז אתה כועס עלי — זה לא ממש הגיוני. אתה צריך להיות כועס על ה'. נכון? אתה לא צריך להיות כועס עלי. ולומר שאתה לא תכבד אותי — אתה באמת צריך לכבד אותי, כי שכרתי אותי כנביא. זו הנבואה. מה אני יכול לעשות? ואני לא החלטתי את זה.

המעבר לנבואה הרביעית: באחרית הימים

ועכשיו, בלעם אומר, אתה יודע מה, זה נכון שאני אחזור. הוא נראה שאולי יותר על לקבל תשלום. הוא חוזר. הוא אומר, אני אחזור לעמי, אבל תן לי להגיד לך, תן לי להגיד לך מה העם הזה יעשה לעם שלך **בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים**.

משתי הפעמים הקודמות. בשתי הפעמים הקודמות זה התחיל עם בלק. זה התחיל עם שבח של בלק, עם גדולתו של בלק, מלך מואב שביקש ממנו לעשות את הדבר הזה. כאן הוא כבר יודע שהוא לא הולך לקבל את מה שהוא ביקש. אז הוא מתחיל עם עצמו בנבואה הזו. ובאחרונה, הרביעית, הוא לא מתחיל עם הצגת בלק. הוא מתחיל עם הצגת עצמו.

והוא מתחיל בסגנון של שירה. הוא אומר, אומר, אומר — אלה דברי בלעם בן בעור, **הַגִּבֹּר שְׁתָּם הָעֵינִי**. הייתי מדמיין שזה משהו על כך שיש לו עין טובה, אם כי בדרך כלל מפרשים רבים קוראים את זה כעין דומה, כלומר משהו כמו עין סגורה או מכוסה. אבל זה יהיה מוזר כי הוא צריך לשבח את עצמו. אז זה בטח איזה פועל שאיכשהו אומר שיש לו עיניים פתוחות. יש לו עיניים טובות שהוא יכול לראות טוב. הוא יכול לראות את העתיד. הוא יכול לראות את המציאות וכן הלאה.

ואז הוא חוזר על עצמו והוא אומר, אלה דברי **שְׁמַע אֲמַרֵי אֵל**, ולא רק שומע, אלא גם רואה. אז זה מפרש את **שְׁתָּם הָעֵינִי**, אני חושב. הוא רואה **מִתְּזַה שְׂדֵי** — הוא רואה את חזון אלוהים, שדי היא מילה פואטית לאלוהים. היא כמעט משמשת רק בשירה. **נִפְל** — הוא נופל ועיניו פתוחות, עיניו נגלות. אז נופל אולי תיאור של נבואה שבה הוא ייפול ואיכשהו ינבא במצב גופני כזה או משהו, כמו החזון שנופל עליו.

היופי של מחנה ישראל

ומה שהוא מתאר זה בדיוק מה שהוא רואה. הוא ראה את ישראל, את מחנה העם, והוא אומר, **מִה טָבוּ אֶהְלִיָּה יַעֲקֹב, מִשְׁכְּנֵיהֶם יִשְׂרָאֵל** — שוב, הכפילות של יעקב וישראל.

ומתאר אותם עם דימויים מהטבע. הם כמו נחלים או אולי עמקים, כמו נחל, כמו נע או מסתובב ומתפתל, כמו גנות נטועות על נהר. אז יש כאן דימוי של נהר חזק או משהו כמו להיות שופע מאוד או פורה או משהו כזה. **כְּאֶהְלִים** — כמו העצים האלה שנקראים אהלים. אהלים זה סוג של עץ שיש לו ריח טוב או סוג של צמח, **נִטַּע ה'**. זה משהו שהיה לנו — יש לנו כמה פעמים בתנ"ך — גנים, או במילים אחרות, צמחים פראיים שבהם יש עצים יפים או צמחים יפים נחשבים — ה', הטבע נטע אותם שם באופן טבעי. **כְּאֶרְזִים** — כמו עצי ארז חזקים שנטועים על המים. אז שוב, יש להם חזק מסוים, קיום מסוים, הם נשארים שם, הם לא זזים.

דימויי המים והצאצאים העתידיים

ועכשיו, כשהוא עובד עם דימויי המים, הוא אומר, **יִזַּל מַיִם מִדְּלִיּוֹ**, שהמים שלו יטפטפו או יישפכו מהכלי שלו, מהדלי שלו, **וְנָרְעוּ בְּמַיִם רַבִּים** — הילדים שלו, הזרע שלו, שהוא סוג של מים, כמו משהו שיוצא ממנו, במים רבים. במילים אחרות, אז הזרע הזה של אנשים שיוצא, הם ילכו — ועכשיו הוא כבר מדבר על העתיד, על הילדים הרבים. אז זה מדבר על העם שיש לו ילדים רבים. יש להם את האוהלים האלה, והם נטועים בהיסטוריה, במציאות, בצורה מאוד חזקה, בצורה מאוד עוצמתית, והם מתרבים.

המלך הגבוה מאגג

ואז הוא מתאר את ההצלחה הצבאית שלהם, של הממלכה שלהם, של המדינה שלהם. **וַיִּרְם מְאֹגַג מֶלֶכּוֹ** — ינצח מישוהו שנקרא אגג. **וַתִּנְשֵׂא מֶלְכָּתּוֹ**. זה, כמובן, לא מאוד ברור מי זה אגג הזה. אחר כך נראה, הוא מדבר על עמלק בצורה מאוד ברורה. זו אולי התייחסות או נבואה על שאול, המלך הראשון של ישראל, שהרג את אגג, מלך עמלק. ועמלק נאמר שהיה מלך מאוד חזק ושבת מאוד חזק, אז זה שבח גדול לומר שהמלך שלהם יהיה חזק יותר מאגג.

וכפי שנראה עוד רגע, הוא הולך לדבר במפורש על העתיד. כאן הוא עדיין לא מדבר על העתיד, אז אולי זה פחות ברור שזה מה שזה אומר. אולי זה אומר מישוהו, אדם אחר שנקרא אגג, או אולי זה צריך להיות משהו כמו **וַיִּרְם מְאֹגַג מֶלֶכּוֹ** — אגג אולי אומר משהו כמו גג, או להיות גבוה יותר. המלך שלו גבוה יותר. בכל מקרה, זה תיאור של הממלכה שלו, של הלוחמים והמלכים שלו שהם עוצמתיים וחזקים.

הבנת "אחרית הימים"

עכשיו הוא מדבר על עמלק. **וירא את עמלק** — אז בלעם הולך לראות את עמלק. **וישא משלו** — הוא נושא את משלו שוב, הוא אומר נבואה נוספת. והוא אומר, **ראשית גוים עמלק** — הראשון בגוים עמלק. אז ראשית יכול להיות החזק ביותר. כמובן שהוא גם היה הראשון להילחם עם ישראל, וכל הדרך אחורה, אז יכול להיות שזה מתכוון לזה. פעם הם נפלו לעמלק, הם הפסידו במידה מסוימת את הקרב ההוא. **ואחריתו עדי אובד** — וסופו יהיה אבוד לגמרי, כשסופו נוטה להיות אבוד.

ושוב זה מחזק את הנקודה שאגג, קראנו קודם, זה מדבר על שאול, ואחר כך דוד, שהשמידו, שניצחו את המלחמה עם עמלק.

הנבואה נגד הקיני (פסוקים כא-כב)

אחר כך יש את קיני. הוא רואה את קיני. עכשיו קיני היו אנשים שחיו ליד האזור של עמלק. כמובן שזה מוזכר גם בנבואה של אברהם אבינו — **ואת הקיני ואת הקניזי ואת הקדמוני** — זה מוזכר. יכול להיות גם קשור לבני יתרו, יכול להיות שהפכו לחלק מהקיני הזה, לא ברור אם הם היו לגמרי קיני.

והוא אומר ככה: **איתן מושבך** — המקום שבו אתה יושב הוא חזק. **וישים בסלע קנך** — ושמת את, קן פירושו ממש כמו הקן שלך, המקום שבו אתה יושב, המקום שבו אתה שייך, שמת בסלע, בסלע חזק. וזה יכול להיות תיאור ממש של המקומות שבהם הם חיו, שהיו הרים גבוהים גבוהים או מקומות סלעיים.

אבל גם זה לא יחזיק מעמד לנצח. באותו אופן כמו עמלק, התחלת חזק, אבל בסוף תושמד. **כי אם יבער קין** — קין, בסוף, **יבער קין**, קין ייאל. **ביער** זה כמו מילה נוספת לומר אכלה, נכון, נהרס, כמו **ושלה האש בערה**, נשרף, או לא בהכרח נשרף אלא נהרס, נאכל. **עד מה אשור תשבך** — עד שאשור ישבה אותך. אז זה שם נוסף של עם שמוזכר כאן, אשור, כנראה כבש את האנשים האלה שנקראו קין בסוף, והם השמידו אותם.

החזון של אימפריות עתידיות (פסוקים כג-כד)

וישא משלו ויאמר — ויש לו שוב התחלה נוספת, הנבואה שלו. והוא אומר, **אוי מי יחיה משומו אל** — מי יחיה מכאשר אלוקים יעשה זאת? במילים אחרות, הוא אומר, הוא מתנבא, רואה הרבה הרס, הרבה אבדון לכל העמים האלה, הוא אומר, טוב שאני לא חי אז, נכון, כי מי יחיה בזמנים ההם?

זה האדם הראשון שאמר משהו כזה, אנחנו יודעים מהגמרא, **ייתי ולא אחמיניה** — אנשים, נבואות, נביאים שרואים נבואות רעות, הם אומרים כאלו, אני לא באמת רוצה לחיות לראות את זה, אבל אוי למי שיחיה לראות את זה.

הספינות מכתים

והוא ממשיך לומר שזה גרם כנראה לכיבוש הבא, עוד אחד. זה כמו נביא שמסתכל אל העתיד ורואה איך כל העמים שנראים מאוד חזקים, מאוד מבוססים, וגבולות מוגנים היטב וכל זה, תמיד יש סוף לכל אימפריה, הכל קורה, בסוף, הכל נופל, והכל נכבש על ידי הבא.

וצים מיד כתים — יהיו צים, כנראה ספינות יבואו מכתים. כתים זה איים, איפה שזה לא יהיה, אולי רודוס או קפריסין, כמה מקומות שיש בהם איים. **וענו אשור וענו עבר** — והם ישמידו או יענו או יצערו, את אשור ואת עבר. אשור זה מה שדיברנו עליו עכשיו, עבר גם כן, עבר הממלכות המסופוטמיות. **וגם הוא עדי אובד** — גם הוא, אז הכתים האלה, מי שהם לא היו, הם יכולים להיות, יש אומרים שזו התייחסות לרומאים שבאו עם ספינות מעל הים התיכון והשמידו את האימפריות האלה, או מישהו אחר, יוונים, מי שזה לא יהיה, גם זה יושמד בסוף.

אז זה הוא מסתכל אל העתיד ואומר, הו, האימפריה הזאת משתלעת על זו וזו, וזו, וסוף העבר, כולם הולכים לאיבוד, כולם מושמדים.

סיכום: בלעם ובלק עוזבים (פסוק כה)

אלה סוף הנבואות של בלעם, הנבואות של בלעם. **ויקם בלעם** — והוא עושה מה שבלעם אמר לו, לך למקומך, אז הוא הולך למקומו. וגם בלעם

שכולם מתרגמים כ"סוף הימים". אני לא חושב שזה מוצדק על ידי מה שהפסוק אומר. אחרית לא אומר הימים האחרונים. זה לא שהעולם הולך להסתיים. מה שזה אומר זה, לא עכשיו, כמו שהוא כבר התחיל להתחלה — בסוף, **לא עתה** — הוא הולך לומר את זה כאן, בבירור. או בהתחלה, הוא אמר, **תהי אחריתי כמהו**. וכל העניין של נביא זה שהוא יכול לראות מה יקרה בעתיד, לא בהכרח היום, מחר, בטווח הארוך יותר.

אז הוא אומר, אני אגיד לך מה יקרה. אתה חושב שהתחלת איתם, אתה הולך לכבוש אותם עכשיו, אתה הולך לעשות מלחמה, אני אהרוס אותם, אני אגרש אותם מהארץ שלי — זה לא הולך לקרות. ההיפך הולך לקרות. הם הולכים לגרש אותך, ואת כל השכנים שלך. והוא מתאר בנבואה הזו, את גדולת הממלכה של היהודים.

הנוסחה הנבואית המורחבת (פסוקים ט"ו-ט"ז)

והוא מתחיל שוב, הוא מתחיל נבואה חדשה, משא חדש, כביכול, והוא מתחיל שוב, באותה דרך, אותם שישה שורות בדיוק, או שלוש שורות שהיו לו קודם, רק עם אחת שאני חושב שחסרה בקודמת. הוא אומר, אלה דברי בלעם בן בעור, זה ששומע — החלק הזה, מה שחסר קודם. כאן יש את הפסוק המלא, כביכול: הוא שומע את דברי אל והוא יודע את דעת עליון.

אז אל ועליון הם שני שמות לאלוהים — האל, החזק; עליון, הגבוה יותר. אנשים אומרים גם שזה היה ממש שמות, הם קראו לאלוהים עליון או אל. בכל מקרה, ככה צריך לקרוא את זה כאן, נכון? אנחנו אומרים אל עליון, כאילו עליון הוא רק התואר של אלוהים, אבל נראה כאן שעליון הוא גם מעין השם. הוא התייחס ישירות כעליון, כי אחרת המקבילה לא עובדת.

הוא רואה **מַחֲזֵה שְׂדֵי** — הוא רואה את חזון שדי — והוא נופל עם עיניו פתוחות.

נבואת הכוכב: הכיבושים העתידיים של ישראל (פסוקים י"ז-י"ט)

וכאן הוא אומר, הוא מדבר במפורש על מה שיקרה בעתיד. **אֲרָאֲנִי וְלֹא עֲתָה** — אני רואה אותו, לא עכשיו. אני רואה אותו דרך אחרת לומר רואה אותו, ה' יכול היה לא לסגור, עכשיו, לא היום, אולי לא מחר, אבל בעתיד.

כוכב יצא, יכוון את עצמו החוצה מיעקב. **וְקָם שִׁבְט** — ושוב, שבט אומר ממש מקל, אבל שבט, קבוצה של אנשים מישראל. ומה שהוא יעשה זה להרוס — **מִחֲזֵץ פְּאֵתֵי מוֹאָב** — הוא ירסק את הסימנים, את הגבולות, את הגבולות של מואב. **וְקָרַקַר** — וגם יהרוס, איזו מילה שאומרת משהו כמו להרוס או לרסק או להתפורר — **כָּל בְּנֵי שֵׁת**, כל ילדי שת.

שזה מעניין מי זה שת כאן. מואב, אנחנו יודעים מי זה. שת, אנחנו יודעים שלאדם יש בן שת, אבל זה לא נראה מתאים כאן. אולי הייתה איזו קבוצת אנשים, או אולי זו דרך אחרת לומר מואב, אני לא בטוח.

כיבוש אדום

ואז הוא מדבר לא רק על מואב, כי זה יעבוד למקבילה, אם שת, בני שת, היא מילה שמואב קרא לעצמו בה. ואז הוא אומר, וגם אדום, אדום יהיה ירושה, **יְרֻשָׁה**, לישראל. ברור, **יְרֻשָׁה**, **שְׁעִיר אֲבִיּוֹ** — ושעיר, שזו מילה אחרת לאדום. אז שוב, אדום ושעיר, בדיוק כמו יעקב וישראל הזה. ישראל זה אדום ושעיר, ומי הם האויבים של העם. זוכרים, הם ניסו לעבור ואדום לא נתן, נכון?

בעתיד ישראל, ישראל יכבוש, הם יעשו כוח, הם יהיו המנצחים. **וְנִרְדָּף מִיַּעֲקֹב** — ומנהיג, מושל יצא מיעקב. **וְהֶאֱבִיד שְׂרִירֵי מֵעִיר** — אז זה יהרוס את מה שנשאר מעיר. עיר שוב היא השם של מואב, אולי עיר מואב, או ער, אולי גם אחת מהדרכים שמואב עצמו נקרא. אבל אולי המילה עיר, המילה עיר כמובן אומרת עיר, עיר, אבל גם הייתה עיר שנקראה עיר, או ער, ואולי דומה, וזה אומר שיהרוס את זה.

אז על זה הוא מדבר — ישראל מול מואב ואדום, בטוח, במפורש, מי שבני שת הם.

המשא נגד עמלק (פסוק כ')

הולך בדרכו, חוזר הביתה למקום שממנו הוא בא, אני מניח.

Generated by Shiur Upload Automation